УДК 378.016:81’243’28]:004.9

Малихін Олександр Володимирович
доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-6042-6298
malykhinalex1972@gmail.com

Карпюк Валентина Андріївна
кандидат педагогічних наук, доцент
Криворізький державний педагогічний університет, м. Кривий Ріг, Україна
ORCHID ID 0000-0001-8194-4596
karpiukval2017@gmail.com

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ІКТ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Анотація. У статті розглянуто проблему формування лінгвокраїнознавчої компетентності студентів факультетів іноземних мов з використанням різних сценаріїв ІКТ, запропоновано шляхи її розв’язання та відповідні методики їх використання. Обґрунтовано актуальність використання сценаріїв ІКТ у процесі вивчення іноземних мов. Визначено протиріччя, які окреслили теоретико-методичну проблему формування лінгвокраїнознавчої компетентності студентів факультетів іноземних мов з використанням різних сценаріїв ІКТ. Описано теоретичні основи та методика проведення дослідження. Встановлено, що збільшення об’єму лінгвокраїнознавчої компетентності сприяє підвищенню мотивації, веде до більш усвідомленого вивчення іноземних мов. Зазначено, що найбільш відповідними завданнями при формуванні лінгвокраїнознавчої компетентності можуть бути: використання ресурсів Єдиного інформаційного простору навчального закладу (ЄІП); навички користувацького пошуку в мережі Інтернет; спільна діяльність з іншими учасниками засобами он-лайн ресурсів; використання он-лайн ресурсів для публікацій та обміну своїми професійними досягненнями. Наголошено, що для створення відкритого освітнього середовища необхідні технології та он-лайн інструменти, які дозволяють і сприяють дистанційній роботі і постійному аналізу мовних явищ, реалій країни, мова якої вивчається, використовуються асоціативні зв'язки шляхом зіставлення з рідною мовою. Представлено технології на основі концепції хмарних обчислень, які демонструють розміщення, надання та використання програмних можливостей і комп'ютерних ресурсів, котрі є доступними через мережу Інтернет у вигляді сервісів на різних платформах і пристроях. Узагальнено результати дослідження й визначено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; он-лайн інструменти; лінгвокраїнознавча компетенція; лінгвокраїнознавчий компонент; лінгвокраїнознавчі знання.

1. ВСТУП

Сучасний етап розвитку суспільства супроводжується процесами інтеграції та глобалізації, переорієнтацією суспільних відносин, розширенням культурних меж. Відбуваються зміни й у системі освіти. Саме освіта виступає визначальним фактором політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства, оскільки відтворює й нарощує його інтелектуальний, духовний та економічний потенціал. Трансформації суспільного розвитку й радикальні перетворення у сфері освіти зумовлюють виникнення нових підходів до модернізації й удосконалення гуманітарної освіти, її концептуальних структурних та організаційних засад.

На думку багатьох науковців [1], [2], швидка трансформація освіти, вплив глобальних тенденцій (виникнення нових знань та компетентностей, демографічні

© О. В. Малихін, В. А. Карпюк, 2018.

зміни та глобалізація) ставить перед університетами завдання підготовки фахівців, які здатні:

- уміти швидко адаптуватись до умов сучасного суспільства, що швидко змінюються;
- уміти швидко самостійно набувати потрібних знань та навичок;
- уміти самостійно критично мислити та шукати раціональні шляхи вирішення проблемних питань, використовуючи сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ);
- уміти ефективно працювати з інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) та ефективно їх використовувати у своїй професійній діяльності.

Постановка проблеми. Науково-педагогічні працівники навчальних закладів мають реагувати на вищезазначені тенденції. Осторонь не залишаються і науково-педагогічні працівники, які готують майбутніх студентів-філологів. Крім того, акцентування науковців України на питанні якості підготовки студентів філологічних дисциплін в останні роки виокремлює питання осучаснення методики підготовки студентів філологічних дисциплін.

Загальновідомо, що основним джерелом країнознавчих знань є мовні одиниці з національно-культурним компонентом семантики, тому що лексико-семантична система мови піддається найбільшому впливу з боку культури. Іноді поняття мови оригіналу (іноземної мови) не мають відповідника в рідній мові. Це призводить до виникнення питання про метод розкриття смислового змісту слова, що знаходиться в його «внутрішній формі», тоді як «зовнішня форма» об'єктивує зміст. Студент, який вивчає іноземну мову, часто й не здогадується про наявність у словах додаткових ознак, про істотне розходження понять, що стоять за цими словами. В одномовних словниках, розрахованих на носіїв мови, така інформація не має експліцитного вираження. У двомовних словниках дається тільки переклад, що породжує впевненість про повну кількісну та якісну взаємозамінність лексем у двох мовах. У результаті іноземні учні, самостійно зустрічаючи подібну лексему у творах художньої літератури або ж у ході спілкування з носіями мови, досить часто намагаються потім використовувати її в мові, але, природно, допускають при цьому всілякі помилки, спричинені неправильним засвоєнням фонових семантичних часток, а також незнанням синтаксичної сполучуваності слів. Неправильно засвоївши країнознавчі цінні мовні одиниці в силу незнання специфіки їх структури, іноземні студенти отримують у кінцевому результаті перекручену інформацію про країну, мова якої вивчається.

Разом з тим широке різноманіття інструментів ІКТ дозволяє вирішувати зазначену проблему. У науково-методичній літературі знаходимо достатньо сценаріїв використання окремих інструментів ІКТ під час підготовки студентів-філологів, проте недостатньо висвітлений системний підхід використання ІКТ у процесі формування лінгвокраїнознавчої компетенції студентів гуманітарних спеціальностей.

Протиріччя між стрімким розвитком ІКТ, процесом інформатизації вищої освіти та недостатнім рівнем системного застосування сучасних тенденцій ІКТ під час підготовки студентів філологічного напрямку окреслили теоретико-методологічну проблему науково-методичного забезпечення використання ІКТ у процесі формування лінгвокраїнознавчої компетенції студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні аспекти ключових компетентностей знайшли послідовне висвітлення в роботах Н. Бібік [3], Е. Зеер [4], І. Зимньої [5], О. Локшиної [6], О. Овчарук [7], О. Онопрієнко [8], О. Пометун[9], А. Хуторского [10] та інших.

Питання про лінгвокраїнознавчий, соціокультурний аспекти навчання, про зміст комунікативної компетентності теоретично обґрунтовано в працях багатьох учених

(Ф. Бацевич [11], А. Богуш [12], Є. Верещагіна [13], І. Воробйової [14], В. Сафонової[15], Т. Швець [16] та інших). Специфічність формування лінгвокраїнознавчої компетентності полягає в тому, що вона є важливим показником готовності особистості до полікультурної комунікації. І хоча ця проблема не є новою, проте вона потребує більш ґрунтовного дослідження.

У науковій та навчальній методичній літературі термін «лінгвокраїнознавча компетенція» є досить поширений і його пояснення відрізняються деякою неоднозначністю, але незаперечним є той факт, що лінгвокраїнознавча компетенція являє собою цілісну систему мовних одиниць з національно-культурним компонентом (НКК) семантики і засвоєння знань про культуру країни, а також сукупність певних лінгвокраїнознавчих знань і умінь, що дозволяють здійснювати мовну діяльність іноземною мовою.

Метою статті є висвітлення сценаріїв застосування ІКТ у процесі формування лінгвокраїнознавчої компетентності студентів гуманітарних спеціальностей. Зазначені сценарії апробовані під час викладацької діяльності автора зі студентами факультету іноземних мов на базі Криворізького державного педагогічного університету.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Лінгвокраїнознавча компетентність є невід'ємною частиною комунікативної компетентності, оскільки забезпечує комунікацію на рівні ідентифікації понять, асоціацій і образів, що виникають у людей в процесі спілкування. Лінгвокраїнознавча компетентність являє собою систему національно кодифікованих фонових знань, що забезпечують адекватну комунікацію з носіями мови. У рамках лінгвокраїнознавчої компетентності у студентів складається уявлення про національні звичаї, традиції, реалії країни мови, що вивчається, здатність отримувати з одиниць мови країнознавчу і культурознавчу інформацію й користуватися нею, домагаючись повноцінної комунікації. Відсутність або недостатня сформованість лінгвокраїнознавчої і лінгвокультурологічної компетентностей може стати причиною дискомунікації.

Комунікація може здійснюватися лише за наявності в учасників мовного акту екстралінгвістичної інформації, зокрема знань національно-культурних денотатів і їх відносин один з одним. Тому в теорії, яка висвітлює взаємодію мови і культури (Е. Верещагін [13], В. Костомаров [13], В. Сафонова [15] та ін.), важливе місце належить ідеї про те, що засвоєння іноземної мови пов'язане із засвоєнням нових понять, характерних для культури, що обслуговується цією мовою [17].

Таким чином, специфікою занять з навчання студентів іноземній (німецькій) мові є використання філологічного способу подачі лінгвокраїнознавчої інформації, в результаті чого відбувається процес формування певних лінгвокраїнознавчих знань. Основа цих знань закладається вже в умовах початкового етапу навчання мови. Потім відбувається їх подальше розширення й поглиблення, набуваються певні лінгвокраїнознавчі вміння. Отже, спостерігається формування лінгвокраїнознавчої компетентності.

Лінгвокраїнознавчий компонент особливо актуальний для студентів педагогічних університетів, оскільки педагог вільно володіє іноземними мовами, знає і розуміє соціальні та етичні цінності, особливості іншомовного суспільства є одним з головних чинників виховання учнів, здатних ефективно функціонувати в умовах зростаючої глобалізації та об'єднання світової спільноти [18].

Під лінгвокраїнознавчою компетентністю ми розуміємо систему лінгвокраїнознавчих знань, умінь і мотивів, що дозволяє студентам вибудовувати свою діяльність на основі лінгвокраїнознавчого кругозору і здійснювати повноцінну

комунікацію в ситуації міжкультурного спілкування, а формування даної компетентності розглядається як процес активної взаємодії учасників освітнього процесу, спрямований на набуття учнями лінгвокраїнознавчих знань й умінь, що забезпечують їм можливість успішно здійснювати міжкультурну комунікацію.

Лінгвокраїнознавчій компетентності притаманні такі базові компоненти:

- основні фонові знання типового представника досліджуваної лінгвокультурної спільності;
- вміння використовувати фонові знання для досягнення взаєморозуміння в ситуаціях опосередкованого і неопосредкованого міжкультурного спілкування;
- знання лексичних одиниць з національно-культурним компонентом й уміння адекватно їх застосувати в ситуаціях міжкультурної комунікації;
- комплекс професійно-педагогічних умінь, що дозволяють найбільш ефективно навчати іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування.

Формування лінгвокраїнознавчої компетентності вирішує такі завдання, як виховання толерантного ставлення до національних поведінкових стереотипів, розуміння ціннісних орієнтацій і форм мислення того чи іншого мовного співтовариства.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Резюмуючи вищевикладене, ми дійшли висновку про те, що збільшення частки лінгвокраїнознавчих знань сприяє підвищенню мотивації, розвитку інтересу, веде до більш усвідомленого вивчення іноземної мови, долучає студентів до проявів матеріальної і духовної культури народу-носія мови, а також дозволяє проникнути в менталітет народу [18].

На сучасному етапі розвитку методичної науки відзначається інтерес до функціонально-прагматичної сторони мовних явищ, що обумовлює пошук нових шляхів у навчанні німецької мови як іноземної, заснований на осмисленні не тільки функціонально стильових особливостей мовних засобів, але і на усвідомленні їх зв'язку з мовною діяльністю носіїв мови.

Водночас побудова процесу навчання іноземним мовам має йти таким чином, щоб розвиток комунікативних здібностей студентів здійснювався на основі діалогу культур, який передбачає знання власної культури й культури країни мови, що вивчається. Для цього необхідно задіяти власний культурний запас, усвідомлення його своєрідності й певну гнучкість мислення кожного окремого студента. Постановка даної мети підвищує роль викладача іноземної мови, який може допомогти студенту зламати бар'єр сприйняття чужої культури, уникнути її площинного усвідомлення, уникати простої інформативності, сприяючи при цьому розширенню знань, загального кругозору та культури студентів. Завдання, запропоновані студентам, повинні носити функціонально-прикладний характер і бути розраховані на свідомий підхід до досліджуваного матеріалу, на логічне його засвоєння. Крім того, ці завдання повинні передбачати активізацію мовних та мовленнєвих навичок і умінь, що сприяють розвитку мовного і пов'язаного з ним країнознавчого аналізу вираження думки, а також формування навичок побудови логічного, ситуативно адекватного, грамотного і ясного мислення з відповідним використанням цих лінгвістичних засобів.

Формуючи лінгвокраїнознавчу компетентність, можна застосувати два підходи Г. Томахина [18]. Мета першого – дати певні відомості про країну, мова якої вивчається, її державний устрій, економіку, політику, культуру, моральні й етичні цінності, традиції, звичаї, ритуали і т.і. Мета другого – добути культурознавчу інформацію з мовних одиниць і навчити сприйняттю і вживанню мовних одиниць.

Як показала наша практика на базі факультету іноземних мов Криворізького державного педагогічного університету, лінгвокраїнознавчий тренінг студентів повинен здійснюватися з початкових етапів підготовки у вищому навчальному закладі, тому що навіть на базовому рівні відсутність таких знань може призвести до непорозумінь і, отже, до подальшого порушення акту комунікації.

З великого обсягу завдань і вправ найбільш відповідні при формуванні лінгвокраїнознавчої компетентності для студентів можуть бути наступні: використання ресурсів Єдиного інформаційного простору навчального закладу (ЄІП); навички користувацького пошуку в мережі Інтернет; спільна діяльність з іншими учасниками засобами он-лайн ресурсів; використання он-лайн ресурсів для публікацій та обміну своїми професійними досягненнями.

Використання Єдиного інформаційного простору навчального закладу. На базі Криворізького державного педагогічного університету розгорнуто Єдиний інформаційний простір на платформі Office 365. Під час розгортання та побудови архітектури ЄІП ми дотримувались рекомендацій С. Литвинової та А. Кочаряна, а саме:

- ми розробили та затвердили корпоративні стандарти використання ЄІП. У стандарті ми зазначили правила створення облікових записів для студентів та співробітників закладу, розділили права доступу до ресурсів ЄІП;
- усі учасники освітнього процесу в професійній діяльність використовують виключно корпоративну електронну скриньку;
- усі учасники освітнього процесу використовують ресурс «Календар». Доступ до календаря має безпосередній керівник, який може не тільки переглядати, а й вносити відповідні зміни згідно розкладу;
- усі учасники мають відповідний доступ до наступних папок, створених в OneDrive: «Бухгалтерія», «Відділ кадрів», «Секретар», «Факультети», «Кафедри», тощо.

Метою використання ЄІП при формуванні лінгвокраєзнавчої компетентності для студентів у нашому випадку було надати доступ студентам до ресурсів спільної діяльності в межах розгорнутої корпоративної хмари.

Спільна діяльність з іншими учасниками засобами он-лайн ресурсів. Спільна діяльність з іншими учасниками забезпечувалась завдяки загальним можливостям працювати на платформі Office 365, інструментами Padlet та Kahoot.

Використовуючи ресурси Office 365, студенти створювали спільні презентації у форматі PowerPoint. Кожна підгрупа студентів отримувала відповідні завдання, наприклад, дослідити у відкритих ресурсах рівень довіри місцевого населення певної країни до місцевих засобів масової інформації. Результати дослідження мали бути оформлені в одній презентації PowerPoint. Кількість слайдів дорівнювала кількості студентів: кожен студент мав створити тільки один слайд, але, звісно, мала бути збережена загальна логіка та структура презентації. Презентація розміщувалась на OneDrive, до неї мали доступ усі учасники групи; доступ було надано з правом перегляду та редагування тільки після входу з корпоративної електронної скриньки.

На рис.1 зображено вікно налаштування спільного доступу до кожного файлу. Ми вважаємо, що з метою формування сталої корпоративної культури, варто надавати доступ виключно в межах організації. Тобто право перегляду та редагування матимуть користувачі тільки з обліковими записами ЄІП навчального закладу.

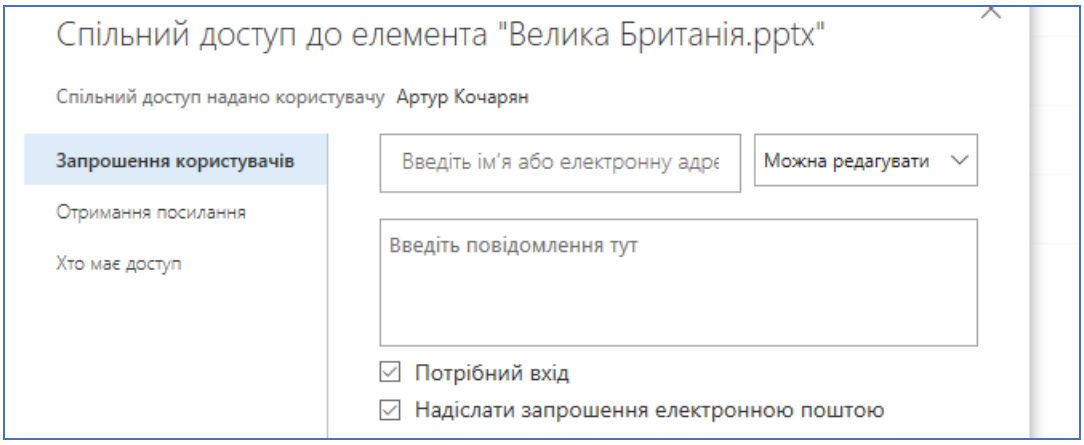

Рис. 1. Загальний вигляд вікна налаштування спільного доступу до файлів у OneDrive

Веб-програма Sway, що входить до Office 365, дає можливість створювати інтерактивні звіти, презентації, особисті історії тощо. Завдяки Sway готовий макет презентації студентів має гарний візуальний вигляд на пристроях з різними операційними системами.

Sway складається з наступних сторінок верхнього рівня:

- Домашня сторінка (http://www.sway.com). Тут можна отримати посібники, зразки й пов'язані посилання. Переглянути домашню сторінку можна навіть не входячи у веб-програму Sway.
- Мої презентації Sway. Тут відображається список усіх презентацій Sway, пов'язаних з обліковим записом, який використовувався для входу. Тут, зокрема, відображаються ті презентації Sway, які студенти створили самі, а також ті, до яких їм надано доступ.
- Створення. Це подання, у якому можна створювати й редагувати вибрану презентацію Sway.

Sway досить гарно зарекомендував себе як один із дієвих інструментів мотивації студентів до індивідуального та спільного створення інтерактивних презентацій. У нашому випадку студенти створювали презентації Sway з метою відображення своєї групової діяльності.

Padlet (https://padlet.com) – це веб-сайт, який дозволяє спілкуватися з іншими користувачами, використовуючи текстові повідомлення, фотографії, посилання та інше. Місце для спілкування має назву «стіна». Кожна сторінка-стіна має свою унікальну адресу. Надсилаючи її колегам або студентам, користувач передбачає можливість спільної роботи. Можна налаштувати рівні доступу, так що гості сторінки зможуть тільки переглядати її зміст. На нашу думку, зазначений інструмент є ефективним засобом на етапі проведення рефлексії під час тренінгу або групової роботи під час формування лінгвокраїнознавчої компетенції студентів. На рис. 2 зображено фрагмент «стіни», створеної студентами під час групової взаємодії. Мета діяльності передбачала аналіз можливості використання Padlet в освітньому процесі і розміщення результатів на «стіні».

З метою ефективного формування та розвитку лінгвокраїнознавчої компетентності студентів ми рекомендуємо під час спільної роботи використовувати виключно мову, яка вивчається, і створювати продукти спільної діяльності виключно цією мовою. Також корисно буде дослідити окремі мовні питання певної країни і представити ці результати на «стіні». Таким чином, кожен студент отримує індивідуальне завдання, але під час його виконання може ознайомитись і з результатами виконаних завдань своїх колег.

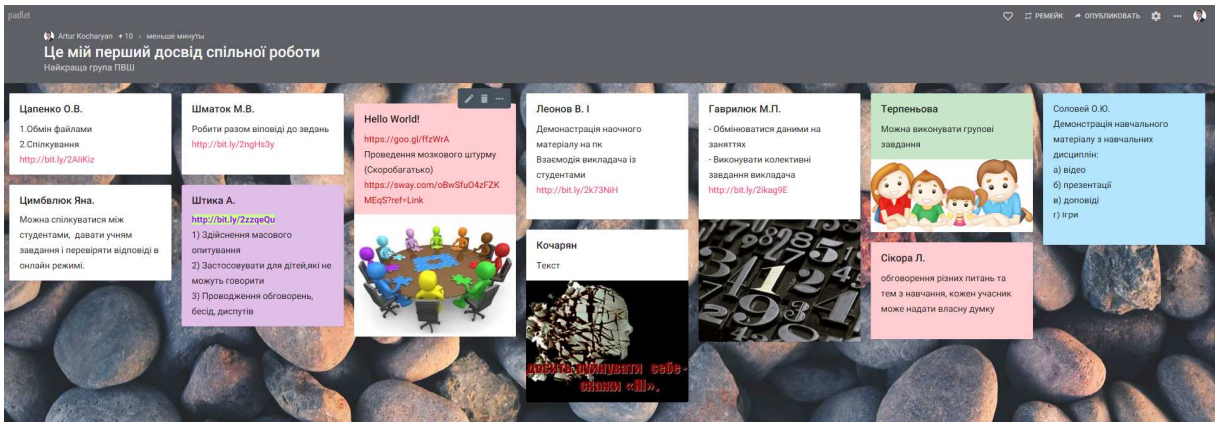

Рис. 2. Фрагмент «стіни» Padlet, створеної під час групової взаємодії

Використання он-лайн ресурсів для публікацій та обміну своїх професійних досягнень.

Glogster (http://edu.glogster.com) – аналог Power Point, але працює у режимі он-лайн. Інструмент, який дозволяє використовувати відео, аудіо, графіку. Інтуїтивний, зручний і багатофункціональний сервіс для зберігання, організації та спільної роботи з різними матеріалами. Сервіс повністю безкоштовний і не має якихось обмежень на кількість створюваних сторінок. Корисним, на нашу думку, є використання Gloster з метою презентації індивідуальної роботи, коли студенти створювали задані тематикою власні підкасти тією мовою, яку вони вивчають, а потім завантажували до Gloster.

Скрайбінг (від англійського scribe – створювати ескізи або малюнки) – досить нова техніка презентації, у якій мова оратора ілюструється «на льоту» малюнками на білій дошці (або аркуші паперу).

З досвіду практичного використання скрайбінгу під час формування у студентів лінгвокраїнознавчої компетентності зазначимо наступні переваги: візуалізація допомагає студентам організувати та аналізувати отримані відомості; за допомогою візуальних образів студенти з легкістю інтегрують нові знання; візуалізація розвиває критичне мислення (вербальна та візуальна інформація допомагає відновлювати в пам'яті отриману інформацію, оскільки презентація скрайбінгу складається із простих образів, символів та предметів, які легко запам'ятовуються); візуалізація є універсальною та доступною всій аудиторії.

У своїй роботі ми використовували наступні інструменти скрайбінгу: Sparkol VideoScribe та PowToon. Із обмежувальних факторів використання зазначеного продукту може бути досить висока його вартість – від 515 євро (в залежності від кількості ліцензій).

PowToon (https://www.powtoon.com) – інтерфейс нагадує додатки для створення презентацій. Робоча область сервісу містить кнопки управління, часову лінію, вікно попереднього перегляду, список слайдів і перемикач вибору елементів. Зазначений інструмент може успішно використовуватись під час проектної діяльності під керівництвом викладача на етапі представлення результатів групи.

Kahoot (https://create.kahoot.it) – корисний сервіс для створення онлайн-вікторин, тестів та опитувань. Студенти можуть відповідати на тести, створені викладачем з планшетів, ноутбуків, смартфонів, тобто з будь-якого пристрою, що має доступ до Інтернету. При опитуванні всі учасники групи одночасно відповідають на запропоновані питання.

В опитування (тести, завдання) можна вставляти іншомовні відео фрагменти. Це значно покращує формування лінгвокраєзнавчої компетентції студентів. Темп

виконання завдань, тестів регулюється шляхом введення тимчасової межі для кожного питання. За бажанням викладач може ввести оцінки за відповіді на поставлені питання: за правильними відповідями і за швидкістю. Для участі в опитуванні (тестуванні) студентам просто необхідно відкрити службу та ввести PIN-код, який представляє його з комп'ютера. Студенту досить легко на своєму пристрої обрати правильну відповідь.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розвиток освіти на основі принципів безперервності, рівного доступу, особистісної спрямованості формує концептуально нову модель освіти - відкриту освіту. Основу освітнього процесу у відкритій освіті складає цілеспрямована, контрольована, інтенсивна самостійна робота студентів, які можуть навчатися у зручному для себе місці та за індивідуальним розкладом, використовуючи комплект спеціальних засобів навчання і погоджену можливість контакту з викладачем і між собою. Для створення дійсно відкритого освітнього середовища необхідні технології, які б дозволили оперувати віддалено всіма необхідними даними. Такі послуги, на нашу думку, надають технології на основі концепції хмарних обчислень. Хмарні технології демонструють такий підхід до розміщення, надання та використання програмних можливостей і комп'ютерних ресурсів, котрі є доступними через мережу Інтернет у вигляді сервісів на різних платформах і пристроях.

Отже, узагальнюючи наш досвід використання ІКТ у процесі формування лінгвокраїнознавчої компетентності студентів гуманітарних спеціальностей (на базі Криворізького державного педагогічного університету), можемо зазначити наступне: завдяки використанню наведених вище форм роботи з он-лайн інструментами досягається постійний аналіз мовних явищ, реалій країни, мова якої вивчається, використовуються асоціативні зв'язки шляхом зіставлення з рідною мовою.

На особливу увагу заслуговує етап відбору та розподілення фактичного матеріалу про країну, мова якої вивчається. Ми погоджуємося з німецьким дослідником Бутьєсом [19], [20], що основними критеріями відбору навчального матеріалу слід вважати наступні:

- інтерес, зацікавленість тих, хто навчається (за основу береться саме та інформація, яка може зацікавити і змотивувати студентів до навчання);
- знання мови та здатність до комунікації студентів (відбирається той матеріал, який студенти можуть опрацювати, тобто відповідає рівню їх мовленнєвої компетенції у німецькій мові);
- опис «картини країни» або суспільства країни, мова якої вивчається;
- культурна інтерференція, що передбачає: слід вибирати те, що 1) у більшій мірі відрізняється від рідної культури студента і тому досить легко може порівнюватися з культурою країни, мова якої вивчається, 2) факти з обох культур, які лежать на поверхні й досить важко знайти будь-які розбіжності між ними, 3) явища, в яких спостерігається явний взаємовплив культур.

Таким чином, усі вище названі критерії є досить важливими для вибору навчального матеріалу, але вони не є канонами або схемою, яких слід дотримуватися під час формування змісту. Слід розуміти, що набуття лінгвокраїнознавчої компетентності не передбачає зразкового навчання, якому притаманна сукупність предметів, фактів, навпаки, це постійна дискусія щодо вибору найвідповіднішого матеріалу, на основі якого удосконалюються й поглиблюються такі компетенції, які необхідні у спілкуванні з носіями мови. Таким чином, особливого значення набуває не сам зміст матеріалу, а той факт, що за допомогою такого змісту розвиваються й

удосконалюються установки й компетенції та уможливлюється розкриття здібностей студентів. Наприклад:

- здатність самостійно вивчати та досліджувати іншомовну реальність;
- здатність інтерпретувати чужу дійсність з позиції особистої культурної ідентичності;
- здатність шукати, знаходити та оцінювати різні автентичні матеріали (тексти, картини, предмети);
- здатність адекватно поводитися в чужій дійсності.

Беручи до уваги перераховані здібності, які повинні розвиватися під час вивчення іноземної мови, необхідно розуміти, що лінгвокраїнознавчі знання не обмежуються знанням лише тільки фактів. Також важливо знати, як використовувати ці факти та обходитися з ними.

Ми переконані, що під час формування лінгвокраєзнавчої компетентності у студентів у процесі відбору лінгвокраїнознавчого матеріалу слід враховувати наступні показники:

- показник реальності дійсності: чи відповідає вибраний матеріал історичній дійсності та соціальній диференціації іншомовного суспільства?
- показник конкретизації: чи є актуальними вибрані факти й положення речей у іншомовному суспільстві та чи мають відповідну мовну артикуляцію?
- показник трансферності: чи має застосування вибрана тема в інших суспільствах, а особливо у своєму рідному навколишньому середовищі?
- показник ідентифікації: чи демонструє вибраний матеріал культрні відмінності та контакти?

Таким чином, формування лінгвокраїнознавчої компетентності сприятиме посиленню комунікативно-пізнавальної мотивації студентів, розширенню загально-культурного кругозору, дозволить урізноманітнити прийоми і форми роботи, апелювати до інтелекту і емоційної сфери студентів.

Ми вважаємо, що задля удосконалення лінгвокраїнознавчої компетентності слід розширити критерії та зміст навчального матеріалу за рахунок застосування в курсі іноземної мови ряду компонентів, які передбачають використання ІКТ, що сприяє розширенню необхідних лінгвокраїнознавчих умінь і навичок: лексичних, орфоепічних, орфографічних, вміння розпізнавати мовні явища на слух, уміння оперувати лінгвокраїнознавчим матеріалом. Під час виконання вправ, спрямованих на формування даної компетентності, важливо робити акцент на відмінності в трактуванні понять культур, які зіставляються, на здатність виявляти зв'язок лексичного фону із загальним змістом тексту, на розбудову стереотипів мислення, повноцінної комунікації та підсвідомого відчуття мови.

Перспективу мають такі науково-методичні дослідження, що сприятимуть подальшому розвитку ефективних технологій із використанням електронних ресурсів спільної діяльності в межах розгорнутої корпоративної хмари та їх упровадження в процесі вивчення іноземних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] С. Ясинська, та Н. Казакова, “Концепція інформаційно-освітнього середовища: сучасний стан досліджень і розробок в області побудови інформаційно-освітніх середовищ”, *на Всеукр. наук. конф. аспірантів та молодих вчених. Гармонізація суспільства – новітній напрямок розвитку держави,* Одеса, 2014.

[2] С. Ніколаєнко, В. Шинкарук, В. Ковальчук, та А. Кочарян, “Використання BIG DATA в освітньому процесі сучасного університету”. *Інформаційні технології і засоби навчання.* т. 60, вип.4, с. 239–253, 2017.

[3] Н. Бібік, Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування, *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи,* Київ, Україна : К.І.С., с. 45–50, 2004.
[4] Э. Зеер, *Модернизация профессионального образования: компетентностный подход: [моногр.]*. Москва, Россия: Моск. психол.- соц. ин-т, 2005.
[5] И. Зимняя, *Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентносново подхода в образовании*. Москва, Россия: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004.
[6] О. Локшина, "Розвиток компетентісного підходу в освіті Європейського Союзу". *Шлях освіти*, № 1, с. 16–21, 2007.
[7] О. Овчарук, "Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти". *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ, Україна: К.І.С., с. 6–15, 2004.
[8] О. Онопрієнко, "Концептуальні засади компетентісного підходу в сучасній освіті". *Шлях освіти,* №4, с. 32–37, 2007.
[9] О. Пометун, "Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти". *Рідна школа*, № 1, с. 65–69, 2005.
[10] А. Хуторской, "Ключевые компетенции как компонент личностно- ориентированной парадигмы образования". *Народное образование*, № 2, с. 58–64, 2003.
[11] Ф. Бацевич, *Словник термінів міжкультурної комунікації*. Київ, Україна: Довіра, 2007.
[12] А. Богуш, "Теоретичні й методологічні засади формування мовленнєвої компетенції дошкільника". *Педагогіка і психологія*, №1, с. 5–10, 2000.
[13] Е. Верещагин, и В. Костомаров, *Язык и культура. Три лингвострановедческие концепции: лексического фона, рече-поведенческих тактик и сапиентемы*. Москва, Россия: Индрик, 2005.
[14] І. Воробйова, "Формування соціокультурної компетенції учнів старшої школи засобами іноземної мови", дис. канд. пед. наук, Ін-т педагогіки АПН України, КиЇв, 2003.
[15] В. Сафонова, *Изучение языков международного общения в контекте диалога культур и цивилизаций*. Воронеж, Россия: Истоки,1995.
[16] Т. Швець, "Лінгвокраїнознавчий підхід до формування навичок непідготовленого мовлення студентів вищих мовних закладів у процесі занять з домашнього читання". *Теоретична і дидактична філологія*, № 8, с. 433–440, 2010.
[17] К. Малько, "Формирование лингвострановедческой компетенции в процессе обучения иностранным языкам". *Международный научный журнал «Инновационная наука»*, №6, с. 224–226, 2015.
[18] Г. Томахин, "Лингвострановедение: что это такое?". *Иностранные языки в школе,* № 6, с. 22–27, 1996
[19] D. Buttjes, "Landeskunde-Didaktik und landeskundliches Curriculum", *Handbuch Fremdsprachenunterrich,* K.-R. Bausch, H. Christ, W. Hüllen, und H.-J. Krumm, Tübingen: Francke Verlag, 1989, S. 112–119.
[20] U. Zeuner, Landeskunde und interkulturelles Lernen Eine Einführung TU Dresden. *Institut für Germanistik Lehrbereich Deutsch als Fremdsprache* [Online]. Available: http://www.tu-dresden.de/sulifg/daf/home.htm 2009 Accessed on: Jan. 19, 2018
[21] А. Кочарян, та Н. Морзе, "Модель стандарту ІКТ-компетентності викладачів університету в контексті підвищення якості освіти". *Інформаційні технології і засоби навчання*. т. 43, вип. 5, с. 27–39. 2014.
[22] В. Карпюк, "Інноваційні технології у викладанні німецької мови в старшій школі". *Збірник наукових праць*. Кривий Ріг, Україна: ДонНУЕТ, с. 190–195, 2016.
[23] В. Карпюк, "Компетентнісний підхід як визначальний орієнтир змісту вищої освіти". *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»* : т.1., вип.LXX, с. 51–54, 2016.
[24] В. Карпюк, "Еквівалентність перекладу і її контекст" на *Між. наук.-практ. конф. ІІ Таврійські філологічні читання*, Херсон, 2016, с. 82–83.
[25] О. Малихін, та І. Гриценко, *Формування загальнокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей: монографія*. Київ, Україна: Видавництво ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2015.
[26] О. Малихін, "Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови студентів філологічних спеціальностей". *Молодий вчений: наук. журн.,* Херсон, Україна: Гельветика, №12.1(40), с. 462–465, 2015.
[27] O. Malykhin, "Genesis of the notion "method" in the context of modern pedagogy" *Молодий вчений: наук. журн.,* Херсон, Україна: Гельветика, №12.1(40), с. 466–468, 2016

Матеріал надійшов до редакції 12.03.2018

МЕТОДИКА ПРИМЕНЕНИЯ ИКТ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИНГВОСТРАНОВЕДЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ

Малыхин Александр Владимирович
доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедры
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г.Киев, Украина
ORCID ID 0000-0001-6042-6298
malykhinalex1972@gmail.com

Карпюк Валентина Андреевна
кандидат педагогических наук, доцент
Криворожский государственный педагогический университет, г.Кривой Рог, Украина
ORCHID ID 0000-0001-8194-4596
karpiukval2017@gmail.com

Аннотация. В статье рассмотрена проблема формирования лингвострановедческой компетентности студентов факультетов иностранных языков с использованием различных сценариев ИКТ, предложены пути её решения и соответствующие методики их использования. Обоснована актуальность использования сценариев ИКТ в процессе изучения иностранных языков. Определены противоречия, которые обозначили теоретико-методическую проблему формирования лингвострановедческой компетентности студентов факультетов иностранных языков с использованием различных сценариев ИКТ. Описаны теоретические основы и методика проведенного исследования. Установлено, что увеличение объёма лингвострановедческой компетентности способствует повышению мотивации, ведёт к более осознанному изучению иностранных языков. Отмечено, что наиболее подходящими заданиями в процессе формирования лингвострановедческой компетентности могут быть: использование ресурсов Единого информационного пространства учебного заведения (ЕИП); навыки пользовательского поиска в сети Интернет; совместная деятельность с другими участниками с использованием средств он-лайн ресурсов; использование он-лайн ресурсов для публикаций и обмена своими профессиональными достижениями. Акцентировано, что для создания открытой образовательной среды необходимы технологии и он-лайн инструменты, позволяющие и способствующие дистанционной работе и постоянному анализу языковых явлений, реалий страны, язык которой изучается, используются ассоциативные связи путем сопоставления с родным языком. Представлены технологии на основе концепции облачных вычислений, демонстрирующие размещение, предоставление и использование программных возможностей и компьютерных ресурсов, которые доступны через сеть Интернет в виде сервисов на различных платформах и устройствах. Обобщены результаты исследования и обозначены перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии; он-лайн инструменты; лингвострановедческая компетентность; лингвострановедческий компонент; лингвострановедческие знания.

METHODICAL TECHNIQUES OF USING ICT IN THE PROCESS OF FORMING THE STUDENTS-PHILOLOGISTS' LINGUISTIC AND COUNTRY STUDY COMPETENCY

Oleksandr V. Malykhin
Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor, Head of Romance and Germanic Languages and Translation Department
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-6042-6298
malykhinalex1972@gmail.com

Valentyna A. Karpiuk
PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Kryvyi Rih State Pedagogical University, Kryvyi Rih, Ukraine
ORCHID ID 0000-0001-8194-4596
karpiukval2017@gmail.com

Abstract. The article deals with the problem of developing the linguistic and country study competency of the students of foreign languages faculties by means of various ICT scenarios. Possible solutions to the problem and the corresponding methods for the use of digital technologies have been suggested. The urgency of using ICT scenarios in foreign languages training has been grounded. The authors identify some existing contradictions that define the theoretical and methodological problem of developing the linguistic and country study competency of the foreign languages students by using various ICT scenarios. The theoretical foundations and the methods of the research conducted have been presented. The increase in the scope of linguistic and country study competency helps to encourage motivation and results in more meaningful attitude to foreign language acquisition. It is mentioned that the most appropriate tasks in the developing of linguistic and country study competency can be: using of unified information space system of educational institution; web-based search skills; joint activities with other participants by means of online resources; using online tools for publishing and sharing their professional achievements. It is emphasized that creation of the open educational environment requires technologies and on-line tools that will allow and facilitate distance learning and constant analysis of certain linguistic phenomena, realities of the target-language country, associative connections through comparison with the native language of the learners. Leveraging technologies, based on the concept of cloud computing that demonstrate location, provision and use of software capability and computer resources, that are available through the Internet as services on various platforms and devices, have been presented. The results of the study are generalized and prospects for further research are outlined.

Keywords: information communication technologies; on-line tools; linguistic and country study competency; linguistic and country study component; linguistic and country study knowledge.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] S. Yasyns'ka, and N. Kazakova, "The concept of informational and educational environment: the current state of research and development in the field of construction of informational and educational environments", na *All-Ukrainian scientific conference of graduate students and young scientists. Harmonization of society - the newest direction of state development*, Odesa, 2014.(in Ukrainian)

[2] S. Nikolaienko, V. Shynkaruk, V. Kovalchuk, and A. Kocharian, " Using BIG DATA in the educational process of a modern university". *Information technologies and teaching aids*. t. 60, vyp.4, pp. 239–253. 2017. (in Ukrainian)

[3] N. Bibik, "A competency approach: reflexive application analysis", *A Competency approach in modern education: the world experience and Ukrainian perspectives,*. Kyiv, Ukraina: K.I.S., pp. 45–50, 2005. (in Ukrainian)

[4] E. Zeer, *Modernization of professional education: competence approach: [monohr.].* Moskow, Russia: Mosk. psykhol.- sots. in-t, 2005. (in Russian)

[5] I. Zimnjaja, Key competences as an effective-target framework for a competency approach in education. Moskow, Russia: Research center for quality problems in training specialists, 2004. (in Russian)

[6] O. Lokshyna, "The development of a competent approach in education of the European Union". *Shliakh osvity*, № 1, pp. 16–21, 2007. (in Ukrainian)

[7] O. Ovcharuk, "The development of a competent approach: strategic guidelines for the international community". A *Competency approach in modern education: the world experience and Ukrainian perspectives*. Kyiv, Ukraina: K.I.S., pp. 6–15, 2004. (in Ukrainian)

[8] O. Onopriienko, "Conceptual foundations of the competent approach in modern education". *Shliakh osvity*, №4, pp. 32–37, 2007. (in Ukrainian)

[9] O. Pometun, "A competency approach – the most important benchmark for the development of modern education ", *Ridna shkola,* № 1, pp. 65–69, 2005. (in Ukrainian)

[10] A. Khutorskoi, "Key competencies as a component of the personally oriented education paradigm ". *Narodnoe obrazovanye,* № 2, pp. 58–64, 2003. (in Russian)

[11] F. Batsevych, *A terminologycal* d*ictionary of intercultural communication*. Kyiv, Ukraina: Dovira, 2007. (in Ukrainian)
[12] A. Bohush, "Theoretical and methodological principles of formation of the speech competence of a preschool aged child". *Pedahohika i psykholohiia*, №1, pp. 5–10, 2000. (in Ukrainian)
[13] E. Vereshhagin, and V. Kostomarov, *Language and culture. Three the linguistic and country study concepts: lexical background, speech-behavioral tactics and sapientem*. Moskow, Russia: Indrik, 2005. (in Russian)
[14] I. Vorobiova, "The formation of socio-cultural competence of high school students of by means of foreign language ", dys. kand. ped. nauk, In-t pedahohiky APN Ukrainy, Kyiv, 2003. (in Ukrainian)
[15] V. Safonova, *Learning languages of international communication in the context of the dialogue of cultures and civilizations*. Voronezh, Russia: Istoky, 1995. (in Russian)
[16] T. Shvets, " Linguistic and country approach to the formation of skills of unprepared speech of students at higher education linguistic institutions in the process of studying home reading ". *Teoretychna i dydaktychna filolohiia*, № 8, pp. 433–440, 2010. (in Ukrainian)
[17] K. Mal'ko, "The formation of linguistic-cultural competence in the process of teaching foreign languages". *International scientific journal "Innovative Science",* №6, pp. 224–226, 2015. (in Russian)
[18] G. Tomahin, "Linguistic and country studies: what is it?". *Inostrannye jazyki v shkole*, № 6, pp. 22–27, 1996. (in Russian)
[19] D. Buttjes, "Landeskunde-Didaktik und landeskundliches Curriculum". *Handbuch Fremdsprachenunterricht*, K.-R. Bausch, H. Christ, W. Hüllen,und H.-J. Krumm. Tübingen: Francke Verlag, S. 112–119, 1989. (in German)
[20] U. Zeuner,. Landeskunde und interkulturelles Lernen Eine Einführung TU Dresden. Institut für Germanistik Lehrbereich Deutsch als Fremdsprache [online]. Available: http://www.tu-dresden.de/sulifg/daf/home.htm 2009. Accessed on: Jan. 19, 2018 (in German)
[21] A. Kocharian, and N. Morze, "The standard of ICT competence of university teachers in the context of improving the quality of education". Information technologies and teaching aids. t. 43, vyp. 5, pp. 27–39, 2014. (in Ukrainian)
[22] V. Karpiuk, "Innovative technologies in teaching German at high school". Collection of scientific works, Kryvyy Rih, Ukraina: DonNUET pp. 190–195, 2016. (in Ukrainian)
[23] V. Karpiuk, "A competency approach as a defining landmark for the content of higher education". Collection of scientific works, "Pedahohichni nauky": t.1., vyp. LXX, pp. 51–54, 2016. (in Ukrainian)
[24] V. Karpiuk, "The equivalence of translation and its context", The second *International Scientific and Practical Conference Tavrian Philological Readings*, Kherson, 2016, pp. 82–83. (in Ukrainian)
[25] O. Malykhin, and I. Hrytsenko, The f*ormation of general cultural competence of students of philological specialties: monograph*. Kyiv, Ukraina: Vydavnytstvo TOV «NVP «Interservis», 2015. (in Ukrainian)
[26] O. Malykhin, "A competent approach in teaching foreign language students of philological specialties". *Molodyi vchenyi: nauk. zhurn.,* Kherson, Ukraina: Helvetyka, №12.1(40), pp. 462–465, 2015. (in Ukrainian)
[27] O. Malykhin, "The genesis of the notion "method" in the context of modern pedagogy". *Molodyi vchenyi: nauk. zhurn.*, Kherson, Ukraina: Helvetyka, №12.1(40), pp. 466–468, 2016. (in Ukrainian)

(cc) BY-NC-SA

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.